EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.4.25.
COM(2013) 240 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK

a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló 2006/117/Euratom tanácsi irányelv tagállamok általi végrehajtásáról

{SWD(2013) 150 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK

a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló 2006/117/Euratom tanácsi irányelv tagállamok általi végrehajtásáról

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4
1.1. Háttér 4
1.2. Jogi keret 5
1.3. A szállítások felügyeletére és ellenőrzésére vonatkozó általános elvek 6
2. Az általános rendelkezések végrehajtása 7
2.1. Az irányelv átültetése 7
2.2. A szállítások felügyeletét és ellenőrzését lehetővé tévő egységes formanyomtatvány 7
2.3. Illetékes hatóságok 7
2.4. Adatok és iratok továbbítása 8
2.5. A tanácsadó bizottság 8
2.6. Rendszeres jelentéstétel 8
3. A tagállamok jelentései 9
3.1. Szállítások 9
3.2. A Közösségből történő kivitel 10
4. Következtetések 10

1. BEVEZETÉS

A 2006/117/Euratom tanácsi irányelv[1] létrehozta a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek határokon átnyúló szállításának közösségi szintű felügyeleti és ellenőrzési rendszerét a lakosság megfelelő védelmének biztosítása céljából. Az irányelv minden olyan, országhatárokat átlépő szállítmányra vonatkozik, amelynek származási országa, rendeltetési országa vagy bármely tranzitországa a Közösség tagállama. Rendelkezik arról, hogy a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek valamely tagállamba irányuló vagy valamely tagállamon áthaladó szállítmányairól az érintett tagállamok értesítést kapjanak, és vagy hozzájáruljanak a szállításhoz, vagy indokolás mellett megtagadják azt.

Az irányelv rendszeres jelentéstételt is előír: a tagállamok jelentést tesznek a Bizottságnak, a Bizottság pedig az Európai Parlament, a Tanács, valamint az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára. E jelentéstétel célja hasznos áttekintést nyújtani a Közösség-szerte kiadott engedélyekről, és lehetővé tenni az irányelv előírásainak végrehajtása során a tagállamok számára felmerülő gyakorlati nehézségek azonosítását, valamint az alkalmazott megoldások megismerését.

Ez az első bizottsági jelentés a 2006/117/Euratom tanácsi irányelv végrehajtásáról. A bevezetést követően a jelentés a következőkre tér ki:

– visszajelzés az irányelv általános rendelkezéseinek (4. fejezet) végrehajtásáról,

– összefoglaló áttekintés az irányelv végrehajtása kapcsán a tagállamok által a Bizottsághoz eljuttatott adatokról. Ezek az információk az egyes tagállamokkal folytatott konzultációkon alapulnak. Az irányelv tagállamok általi végrehajtásával kapcsolatos részletes információkat a SWD(2013) 150 bizottsági szolgálati munkadokumentum tartalmazza.

E jelentés befejező része felvázolja a további figyelmet igénylő kihívásokat, amelyekkel a tanácsadó bizottsággal és a tagállamokkal folytatott szoros együttműködés keretében kell majd foglalkozni.

1.1. Háttér

Minden uniós tagállamban keletkezik radioaktív hulladék, hiszen az sokféle tevékenységből származhat: atomerőművekben végzett villamosenergia-termelésből, valamint a gyógyászatban, az iparban, a mezőgazdaságban, a kutatásban és az oktatásban alkalmazott radioaktív izotópokból. Az atomreaktorok működése során kiégett fűtőelemek is keletkeznek. A kiégett fűtőelem olyan nukleáris üzemanyag, amelyet már besugároztak és a reaktormagból véglegesen eltávolítottak. A reaktormagból való eltávolítás után a kiégett fűtőelemeket a reaktor mellett kialakított medencékben tárolják, hogy eredeti hőmérsékletük és sugárzási szintjük csökkenjen. A reaktortól azután közúton, vasúton vagy tengeren kell ezeket elszállítani ideiglenes tárolóba vagy újrafeldolgozó üzembe.

A 27 tagállamból 14-nek van működő atomerőműve, további 2 tagállamban pedig még folyik atomerőművek leszerelése.[2] A legtöbb tagállam rendelkezik kutatóreaktorral.

Minden tagállam teljes felelősséggel tartozik a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek kezelésére vonatkozó nemzeti politikájáért. A kiégett fűtőelemek tekinthetők

[1] HL L 337., 2006.12.5., 21. o.

[2] A működő atomerőművel rendelkező 14 tagállam: Belgium, Bulgária, a Cseh Köztársaság, az Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Hollandia, Magyarország, Németország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia és Szlovénia. Litvániában és Olaszországban már csak leszerelés alatt álló erőművek találhatók.

újrafelhasználható erőforrásnak, amely újrafeldolgozható, vagy tekinthetők radioaktív hulladéknak, amelyet ennek megfelelően kell elhelyezni. A kiégett fűtőelemekre ezért különleges figyelmet kell fordítani. Bárhogyan is rendelkezik egy tagállam a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek kezeléséről, ezeket az anyagokat szállítani kell egyik tagállamból a másikba, illetve a Közösségbe be és onnan ki.

1.2. Jogi keret

A radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításával kapcsolatos műveleteket több különböző közösségi előírás[3] és kötelező erejű nemzetközi egyezmény[4] szabályozza, ezek különösen a radioaktív anyagok biztonságos szállítására és azokra a feltételekre vonatkoznak, amelyek mellett a radioaktív hulladékokat vagy kiégett fűtőelemeket a rendeltetési hely szerinti országban véglegesen vagy átmenetileg tárolják.

A munkavállalók és a lakosság egészségének védelmére vonatkozó közösségi jogi rendelkezések értelmében a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek tagállamok közötti szállítása, valamint a Közösség területére való beszállítása, illetve az onnan való kiszállítása minden esetben egy közös kötelező előzetes engedélyezési rendszer hatálya alá tartozik. Ez az 1992-ben létrehozott előzetes engedélyezési rendszer[5] 2006-ban jelentősen módosult a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló irányelv[6] (a továbbiakban: a szállítási irányelv) elfogadásával. Az 1992-ben elfogadott irányelv rendelkezéseit a tapasztalatok fényében módosítani kellett: egyes fogalmakat és meghatározásokat egyértelműbbé kellett tenni vagy be kellett vezetni, a korábban figyelmen kívül hagyott helyzetekről rendelkezni kellett, valamint egyszerűsíteni kellett a radioaktív hulladékok tagállamok közötti szállítása esetén alkalmazandó eljárást. Más módosításokra azért kerül sor, hogy biztosított legyen az újabb közösségi és nemzetközi rendelkezésekkel való összhang, különös tekintettel a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség keretében a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról létrejött közös egyezményre, melyhez a Közösség 2006. január 2-án csatlakozott.

A szállítási irányelv rendelkezései nem sértik a tagállamok azon jogát, hogy a kiégett fűtőelemeket újrafeldolgozás céljából exportálják. Az irányelv egyetlen rendelkezéséből sem következik, hogy a rendeltetési hely szerinti tagállamnak fogadnia kell a végleges kezelésre vagy végleges elhelyezésre szánt radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek szállítmányait, kivéve a származási országba való visszaszállítás esetét. A szállítmányok elutasíthatók, de az elutasítást az irányelvben meghatározott kritériumok alapján meg kell indokolni. A szállítási irányelv megtiltja viszont a radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek exportját az afrikai, karib-térségi és csendes-óceáni országokba, illetve bármely olyan harmadik országba, amely nem rendelkezik a radioaktív hulladékok vagy kiégett fűtőelemek biztonságos kezeléséhez szükséges erőforrásokkal.

A nemrég elfogadott 2011/70/Euratom tanácsi irányelv[7] (a továbbiakban: a radioaktív hulladékokról szóló irányelv) további megkötéseket vezet be a radioaktív hulladékok, ezen

---

3 Elsősorban az 1996. május 13-i 96/29/Euratom tanácsi irányelv a munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmét szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról, HL L 159., 1996.6.29., 1. o.

4 Elsősorban a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös NAÜ-egyezmény.

5 Az 1992. február 3-i 92/3/Euratom tanácsi irányelv, HL L 35., 1992.2.12., 24. o.

6 A 2006. november 20-i 2006/117/Euratom tanácsi irányelv a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről.

7 A 2011. július 19-i 2011/70/Euratom tanácsi irányelv a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes és biztonságos kezelését szolgáló közösségi keret létrehozásáról, HL L 199., 2011.8.2., 48. o.

belül a hulladéknak tekintett és végleges elhelyezésre szánt kiégett fűtőelemek szállítása tekintetében. A radioaktív hulladékokról szóló irányelv 4. cikkének (4) bekezdésében megfogalmazott alapelv szerint a radioaktív hulladékot abban a tagállamban kell véglegesen elhelyezni, amelyikben keletkezett, kivéve, ha a szállítás időpontjában az érintett tagállam és egy másik tagállam vagy egy harmadik ország között egyikük végleges elhelyezésre szolgáló létesítményének használatára vonatkozó megállapodás lépett hatályba. Az ilyen megállapodásnak meg kell felelnie a Bizottság által a szállítási irányelv 16. cikkének (2) bekezdésével összhangban meghatározott kritériumoknak, valamint a radioaktív hulladékokról szóló irányelv előírásainak, amelyek többek között azt is tartalmazzák, hogy a végleges elhelyezésre szolgáló létesítménynek a szállítást megelőzően már biztonságosan üzemelnie kell.

A radioaktív hulladékokról szóló irányelv nem érinti a tagállamok azon jogát, hogy fogadják harmadik országok feldolgozásra vagy újrafeldolgozásra szánt kiégett fűtőelemeit vagy radioaktív hulladékát, és azt kezelés után visszaszállítsák a származási országba. Hasonlóképpen megengedett a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek másik tagállamba vagy harmadik országba való szállítása feldolgozás vagy újrafeldolgozás céljából. Mindkét esetben a radioaktív anyagokat küldő tagállam vagy harmadik ország viseli a végső felelősséget ezen anyagok – és a melléktermékként termelődő esetleges hulladék – biztonságos és felelősségteljes végleges elhelyezéséért.

1.3. A szállítások felügyeletére és ellenőrzésére vonatkozó általános elvek

Az a birtokos[8], aki radioaktív hulladékok vagy kiégett fűtőelemek Közösségen belüli szállítását vagy szállíttatását tervezi, köteles megfelelően kitöltött engedélykérelmet benyújtani a származási tagállam illetékes hatóságaihoz. Egy kérelem több szállítmányra is vonatkozhat, amennyiben azok ugyanazokkal a tulajdonságokkal rendelkeznek, azonos útvonalon mozognak (tranzitországok és határátlépési pontok tekintetében), és ugyanazok az illetékes hatóságok.

Radioaktív hulladékok vagy kiégett fűtőelemek Közösségbe való behozatala esetén a címzettnek kell engedélykérelmet benyújtania a rendeltetési tagállam illetékes hatóságaihoz. Amennyiben egy tagállamból harmadik országba szállítanak radioaktív hulladékot, a származási tagállam illetékes hatóságai kapcsolatba lépnek a rendeltetési ország megfelelő hatóságaival.

A szállításra csak az után kerülhet sor, hogy a rendeltetési ország és valamennyi tranzitország hatóságai értesítették a származási ország illetékes hatóságait hozzájárulásukról. A szállítási irányelv két hónapos időszakot biztosít az értesítés kézhezvételét követően a hozzájárulás megadására vagy megtagadására. Ha a rendeltetési tagállam vagy valamely tranzittagállam megtagadja a hozzájárulást, e döntését meg kell indokolnia a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek kezelésére és szállítására vonatkozó jogszabályok, illetve a radioaktív anyagok szállítására vonatkozó nemzeti, közösségi és nemzetközi jogi rendelkezések alapján.

A rendeltetési és a tranzittagállamok feltételeket is szabhatnak a szállításhoz. A Közösségen belüli szállítások esetében ezek a feltételek nem lehetnek szigorúbbak, mint a radioaktív hulladékok országon belüli szállítására vonatkozó, a kérdéses tagállamban hatályos nemzeti jogszabályok előírásai.

Amennyiben a szállítás feltételei nem teljesülnek, illetve a szállítás nem bonyolítható le, a származási tagállam illetékes hatóságainak gondoskodniuk kell arról, hogy a kérdéses

[8] Birtokos minden olyan természetes vagy jogi személy, akit vagy amelyet a radioaktív hulladékok vagy kiégett fűtőelemek szállításának lebonyolítását megelőzően ezen anyagokért a vonatkozó nemzeti jogszabályok alapján jogi felelősség terhel, és aki vagy amely egy címzett részére szállítást tervez.

radioaktív hulladékokat vagy kiégett fűtőelemeket azok birtokosa visszavegye, hacsak nincs lehetőség más biztonságos intézkedés megtételére.

2. AZ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK VÉGREHAJTÁSA

2.1. Az irányelv átültetése

A szállítási irányelv értelmében a tagállamoknak 2008. december 25. előtt hatályba kellett léptetniük azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek az irányelvnek való megfeleléshez.

A legtöbb tagállam betartotta ezt a határidőt, csupán néhányban nem történt meg időben az átültetés, és ezekben az esetekben a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított. A szóban forgó tagállamok ezután értesítést küldtek az irányelvet átültető intézkedéseikről, így a Bizottságnak 2009 második felében sikerült lezárnia az eseteket Görögország kivételével, amely 2010 szeptemberében közölte átültető rendelkezéseit.

2010 végével a 2006/117/Euratom tanácsi irányelv átültetése lezárult, és úgy tekinthető, hogy azt minden uniós tagállamban végre is hajtják.

2.2. A szállítások felügyeletét és ellenőrzését lehetővé tévő egységes formanyomtatvány

A szállítási irányelv úgy rendelkezik, hogy az irányelv hatálya alá tartotó szállításokhoz egy egységes formanyomtatványt kell használni. A kezdeti tapasztalatok fényében a Bizottság új határozatot hozott a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyelete és ellenőrzése céljából alkalmazandó egységes formanyomtatvány megállapításáról, amely 2008 áprilisában került közzétételre az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.[9]

A radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításához (beleértve a hulladéknak tekintett és végső elhelyezésre szánt kiégett fűtőelemeket is) a formanyomtatvány melléklete különböző űrlapokat tartalmaz: engedély iránti kérelem, a kérelem átvételének elismerése, a szállítás engedélyezése vagy megtagadása, a szállítmány leírása és a küldeménydarabok listája, valamint a szállítmány átvételének elismerése. A formanyomtatvány a megfelelően kitöltött kérelem kritériumait is felsorolja.

Mivel a 2006/117/Euratom tanácsi irányelv és a 2006/117/Euratom tanácsi irányelvben előírt, a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyelete és ellenőrzése céljából alkalmazandó egységes formanyomtatvány megállapításáról szóló, 2008. március 5-i C(2008)793 bizottsági határozat (2008/312/Euratom) magyarázó megjegyzései között következetlenséget fedeztek fel, ez utóbbi szövege helyesbítésre került.[10]

A tagállamok az egységes formanyomtatvány használata kapcsán beszámoltak bizonyos nehézségekről. Az említett következetlenségről és a felmerült nehézségekről a SWD(2013) 150 bizottsági szolgálati munkadokumentum nyújt részletesebb tájékoztatást. A nehézségekkel a tanácsadó bizottság foglalkozni fog.

2.3. Illetékes hatóságok

Az illetékes hatóságok azok, amelyek a származási, a tranzit- vagy a rendeltetési országok jogszabályai értelmében felhatalmazással rendelkeznek a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállítására vonatkozó felügyeleti és ellenőrzési rendszer megvalósítására. A Bizottsággal való kommunikáció megkönnyítése érdekében minden tagállamnak meg kell

[9] HL L 107., 2008.4.17., 32. o.
[10] HL L 343., 2011. december 23., 149. o.

küldenie a Bizottság részére az illetékes hatóságával vagy hatóságaival kapcsolatos minden szükséges információt és elérhetőséget.

Az illetékes hatóságok jegyzéke az Európai Bizottság Europa honlapján a következő internetcímen érhető el:

http://ec.europa.eu/energy/nuclear/transport/shipment_directive_en.htm.

2.4. Adatok és iratok továbbítása

A szállítási irányelv 19. cikke értelmében a Bizottság ajánlásokat dolgoz ki az irányelv rendelkezéseivel kapcsolatos dokumentumok és információk biztonságos és hatékony továbbítására. Ezenfelül a Bizottságnak egy olyan elektronikus kommunikációs platformot is létre kell hoznia és fenn kell tartania, ahol az egyes tagállamok illetékes hatóságainak neve és címe, az általuk elfogadott nyelvek felsorolása, valamint a szállítás engedélyezéséhez szükséges valamennyi általános és esetleges további feltétel megtekinthető.

A dokumentumok és az információk biztonságos és hatékony továbbításáról elfogadott bizottsági ajánlás 2009 júliusában került közzétételre az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.[11]

Ami az elektronikus platformot illeti, a Bizottság weboldalakat hozott létre (lásd a fent megadott internetcímet), ahol a szállítási irányelvvel kapcsolatban minden releváns információ megtalálható. Az adatok az egyes tagállamok által a Bizottsághoz az irányelv 18. cikke (2) bekezdésének megfelelően eljuttatott tájékoztatás fényében rendszeresen frissülnek.

2.5. A tanácsadó bizottság

A Bizottság munkáját az irányelvben megállapított feladatok teljesítése során egy, a tagállamok képviselőiből álló, tanácsadó jellegű bizottság segíti. Első ülésére 2007 májusában került sor, akkor elfogadta alapszabályát és az elkövetkezendő évek munkaprogramját. Ez ideig a tanácsadó bizottság kilenc, a Bizottság képviselője által szervezett és vezetett ülést tartott.

A tanácsadó bizottság véleményt nyilvánított:

– az egységes formanyomtatvány bevezetéséről és használatáról,

– a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek harmadik országokba való kivitelére alkalmazandó kritériumokról szóló bizottsági ajánlásról,

– a dokumentumok és az információk biztonságos és hatékony továbbításáról szóló bizottsági ajánlásról.

A bizottság véleményét jegyzőkönyvek rögzítik.

A tanácsadó bizottság eddigi munkája arról tanúskodik, hogy a testület jó és hasznos eszköze a tagállami képviselők egymás közötti, illetve a Bizottsággal való tapasztalatcseréjének.

2.6. Rendszeres jelentéstétel

A tagállamok 2011 végéig, majd ezt követően háromévenként jelentést kell küldjenek a Bizottságnak a szállítási irányelv végrehajtásáról. A Bizottság a tagállami jelentések alapján készítette ezt az első összefoglaló jelentést az Európai Parlament, a Tanács, valamint az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára. A jelentés hasznos áttekintést nyújt a Közösség-szerte kiadott engedélyekről, és azonosítja az irányelv előírásainak végrehajtása során a tagállamok számára felmerülő gyakorlati nehézségeket, valamint az ezekre kialakított megoldásokat.

[11] HL L 177., 2009.7.8., 5. o.

Az irányelv 20. cikkével és a 21. cikkében említett eljárásokkal összhangban a Bizottság kikérte a tanácsadó bizottság véleményét a jelentés tervezetéről és a kapcsolódó munkadokumentumról. A tanácsadó bizottság tagjai lényegi észrevételeket nem tettek, főleg egyes elérhetőségek változásáról számoltak be.

A jelentéstétel során különleges figyelmet kell fordítani a nem engedélyezett szállításokhoz és a be nem jelentett radioaktív hulladékokhoz kapcsolódó visszaszállításokra (az irányelv 4. cikke). Ezen első jelentés alkalmával elmondható, hogy a Bizottság nem értesült olyan szállítmányról, amely a 4. cikk rendelkezései alá tartozna.

3. A TAGÁLLAMOK JELENTÉSEI

A jelentéstételi folyamat egyszerűsítése érdekében a Bizottság két részből álló jelentéstételi mintát bocsátott a tagállamok rendelkezésére. Az első rész az irányelv végrehajtásával kapcsolatos tájékoztatásra, a második rész a szállítmányokkal kapcsolatos tájékoztatásra szolgál. Minden tagállam megküldte jelentését a Bizottságnak. A benyújtott adatokat a Bizottság elemezte, és egyes, további felvilágosítást igénylő esetekben kétoldalú egyeztetést folytatott a megfelelő tagállamokkal. Ez a jelentés áttekintést nyújt a tagállamok jelentéseinek főbb pontjairól. További részletek az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban találhatók.

Általánosságban elmondható, hogy a tagállamok nem ütköztek jelentős nehézségekbe az irányelv végrehajtása során. A következő két problémát azonban több tagállam is felvetette:

– mivel az Unión belül nincsen egységesítve a radioaktív hulladékok mentesítési szintje, előfordulhat, hogy egy radioaktív elemeket tartalmazó anyagot az egyik tagállamban már közönséges, egy másikban viszont még radioaktív hulladéknak kell tekinteni,

– rendezetlen a természetes eredetű radioaktív anyagokat tartalmazó olyan hulladékok (NORM-hulladékok[12]) országhatárokat átlépő szállításának esete, amelyek nem az alapvető biztonsági előírásokra vonatkozó irányelvben meghatározott engedélyezett eljárásokból származnak. Ezek a hulladékok ki vannak zárva a szállítási irányelv hatálya alól, de nem tartoznak az ásványinyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről szóló irányelv[13] hatálya alá sem.

E két kérdést a Bizottság alaposabban meg fogja vizsgálni és a tanácsadó bizottság elé terjeszti.

3.1. Szállítások

A szállítási irányelv előírja, hogy radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek a tagállamok között csak akkor szállíthatók, ha minden érintett tagállam illetékes hatósága előzetes értesítés alapján hozzájárulását adta a szállításhoz.

A 27 tagállam közül 14 engedélyezett szállítást az irányelv értelmében. A kiadott engedélyek száma viszonylag alacsony. Az e jelentés által lefedett időszakban, vagyis 2008 és 2011 között a tagállamok 161, az irányelv hatálya alá tartozó engedélyt adtak ki.[14] Az engedélyek 74%-a hulladékok szállítására, fennmaradó 26%-a kiégett fűtőelemek szállítására vonatkozik.

A legtöbb szállítás a tagállamok között valósult meg. Részletesebb adatokkal az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum szolgál.

---

12 Naturally Occurring Radioactive Materials.

13 A 2006. március 15-i 2006/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

14 Meg kell jegyezni, hogy egyes engedélyek több, egymástól időben elkülönülő szállításra vonatkoznak, és ezek megvalósulása részben kívül eshet a mostani jelentéstételi időszakon.

3.2. A Közösségből történő kivitel

A szállítási irányelv nem érinti a tagállamok azon jogát, hogy maguk határozzák meg saját kiégettfűtőelem-ciklussal kapcsolatos politikájukat, így azt sem tiltja, hogy a kiégett fűtőelemeket újrafeldolgozás céljából exportálják, figyelembe véve a nukleáris közös piac elveit, különösen az áruk Unión belüli szabad mozgásának elvét. Az irányelv 16. cikkének (1) bekezdése ugyanakkor egyértelműen kimondja, mely esetekben tilos a kivitel. Különösen fontos, hogy a tagállamok illetékes hatóságai ne engedélyezzenek szállítást olyan harmadik országba, amely nem rendelkezik a radioaktív hulladékok vagy a kiégett fűtőelemek biztonságos kezeléséhez szükséges adminisztratív és technikai kapacitással, valamint hatósági szervezettel – amint ezt a közös egyezmény is megfogalmazza.

Ezért a 16. cikk (2) bekezdésének megfelelően a Bizottság a 21. cikkben megállapított eljárással összhangban a tanácsadó bizottsággal konzultálva és többek között a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) vonatkozó biztonsági előírásait figyelembe véve meghatározta azokat a kritériumokat, amelyek megkönnyítik a tagállamok számára a kiviteli követelmények teljesülésének vizsgálatát. E kritériumok egy bizottsági ajánlás formájában kerültek közzétételre 2008 decemberében az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.[15]

A tagállamok által jelentett adatok szerint a harmadik országba irányuló kivitelre vonatkozó engedélyek száma viszonylag alacsony (az összes jelentett engedély 17%-a). 9 tagállam számolt be összesen 28, az Unión kívülre irányuló szállítás engedélyezéséről; a rendeltetési helyek Oroszország, Kína, Svájc, Japán és az Egyesült Államok voltak. 16 engedély vonatkozott kiégett fűtőelemek újrafeldolgozás céljából való szállítására (6 engedély: atomerőművek kiégett fűtőelemei) vagy újrafeldolgozás és tárolás céljából való szállítására (10 engedély: kutatóreaktorok kiégett fűtőelemei). A fennmaradó 12 engedély radioaktív hulladékoknak a származási országba való visszaszállítására vonatkozott (pl. szennyezett anyagok egyik tagállamban megvalósuló kezeléséből származó radioaktív hulladék).

A tagállamok jelentései szerint a szállításokat és a kiviteleket a szállítási irányelvben megállapított eljárásoknak és előírásoknak megfelelően felügyelik és ellenőrzik. Azonban a rendelkezésére álló adatok alapján a Bizottságnak nem áll módjában ellenőrizni, hogy a kivitelre vonatkozóan a bizottsági ajánlásban szereplő kritériumok maradéktalanul teljesülnek-e. Nem garantálható, hogy az atomsorompó-szerződés aláírása és jóváhagyása kapcsán a harmadik országok valóban a NAÜ biztosítéki megállapodásának és kapcsolódó jegyzőkönyveinek hatálya alá helyezték a kiégett fűtőelemekkel foglalkozó létesítményeiket, ahogy az sem, hogy a magas szintű biztonság követelményei teljesülnek-e a radioaktív hulladékokról szóló irányelvnek megfelelően.

A tagállami jelentések kellő összhangot mutatnak a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezmény értelmében megkövetelt nemzeti jelentésekkel, és megfelelően egészítik ki azokat, lévén hogy utóbbiak főleg a jogi keretekről és a felelősségi körökről számolnak be.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

A szállítási irányelvet valamennyi uniós tagállam sikeresen átültette. Az irányelv általános rendelkezései a bizottsági határozat és az ajánlások elfogadása és közzététele, valamint a tanácsadó bizottság létrehozása révén végrehajtásra kerültek.

Az első jelentéstétel keretében benyújtott tagállami tájékoztatások értékelése alapján a Bizottság megállapította, hogy az irányelv végrehajtása immár teljes körű, így biztosítja a

[15] HL L 338., 2008.12.17., 69. o.

lakosság megfelelő védelmét. Jól felépített és működő keretet biztosít a tagállamok határait átlépő szállítások felügyeletére és ellenőrzésére, garantálva, hogy radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek országhatárokat átlépő szállítására csak akkor kerül sor, ha minden érintett tagállam illetékes hatósága előzetes értesítés alapján hozzájárult a szállításhoz.

A szállítási irányelv végrehajtása nem okozott jelentős nehézségeket. A radioaktív hulladékok szállítása keretében a természetes eredetű radioaktív anyagokat tartalmazó hulladékkal és a mentesítési szintekkel kapcsolatban felmerült kérdésekkel az irányelv által létrehozott tanácsadó bizottság foglalkozni fog.

Ami a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállítását illeti, a Bizottság megjegyzi, hogy a meglévő nemzeti rendelkezésekkel, nevezetesen a munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmét szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról szóló irányelv végrehajtására vonatkozó nemzeti rendelkezésekkel összhangban minden tagállam illetékes hatósága figyelemmel követheti e szállítmányok mozgását saját területén.

Ez a jelentés először nyújt áttekintést a Közösségben a szállítási irányelv értelmében kiadott engedélyekről. A kiadott szállítási engedélyek száma viszonylag alacsony, és pontos képet alkothatunk az Unión kívülre irányuló szállításokról. Noha a Bizottság ajánlásában közzétett kiviteli kritériumok nem bírnak kötelező jogi erővel, a tagállami gyakorlatokat kívánatos volna minden tekintetben azokhoz igazítani, ezért ezzel a kérdéssel a tanácsadó bizottsággal szoros együttműködésben még foglalkozni kell.

A radioaktív hulladékokról szóló irányelv végrehajtása megköveteli, hogy a tagállamok konkrét döntéseket hozzanak a náluk keletkezett radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek biztonságos kezeléséről. Ez bizonyára ki fog hatni az EU-n belüli, illetve az EU-ba irányuló és az EU-t elhagyó szállításokra. A jövőbeni jelentések képet fognak adni a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításainak ennek megfelelő alakulásáról.

Végül meg kell jegyezni, hogy az e jelentés által lefedett időszakban nem történt a radioaktív hulladékok vagy kiégett fűtőelemek akár országhatáron belüli, akár országhatárokat átlépő szállításával kapcsolatos olyan baleset, amely radioaktív anyagok környezetbe történő kibocsátásával járt volna.